

SİNEMA DİZİSİ 16

TÜRK FİLM ARAŞTIRMALARINDA YENİ YÖNELİMLER

Yayına Hazırlayan | Deniz BAYRAKDAR
Derleyenler | Özlem Avcı-Defne Tüzün

13

Sinema ve Ses

Bağlam Yayınları 435
Sinema Dizisi 16
978-605-9911-29-0

Türk Film Araştırmalarında Yeni Yönelimler - 13
Sinema ve Ses
Yayına Hazırlayan: Deniz Bayrakdar
Derleyenler: Özlem Avcı – Defne Tüzün

© Bağlam Yayıncılık
© Deniz Bayrakdar

Birinci Basım: Mayıs 2017
Kapak Görseli: *Tereddüt*, Yeşim Ustaoglu, 2016
Kitap Tasarımı: Canan Suner
Baskı: Umut Kağıtçılık Sanayi Ticaret Ltd. Şti.
Fatih Cad. Yüksek Sok. No: 11/1 Başakhan Merter/İstanbul

Yayınevi Sertifika Numarası: 11081
Matbaa Sertifika Numarası: 22826

BAĞLAM YAYINCILIK Hobyar Mah. Narlıbahçe Sok. No: 9/3 Çağaloğlu/İstanbul
Tel: (0212) 513 59 68 / 244 41 60 Tel-Faks: (0212) 243 17 27
Web: www.baglam.com e-mail: baglam@baglam.com

İÇİNDEKİLER

Önsöz / **Deniz Bayrakdar** / 7

Giriş / **Deniz Bayrakdar** / 9

Sinemada Sesin Kullanımı

Sinemada Sesin Fiziksel Özelliklerinin İncelenmesi /
Taylan Özdemir / 21

Sinema, Dil, Düşünce

“Söylesem Tesiri Yok, Sussam Gönül Razi Değil” /
Turgay Seçkin Serpil / 47

Film Biçimi Nasıl Düşünür? / **Meral Özçınar** / 57

Sinemada Sesin Sessizliği

Yeşilçam Döneminde Yerli Filmlerin Sansürü: Bir Müzakere ve
Mücadele Alanı Olarak Film Sesi / **Dilek Kaya** / 71

Farklı Kadınlar ve Sessizlik Eşyaları / **Deniz Bayrakdar** / 93

Toplumsal Gerçekliğin Yansıması “Sinemada Gayrimüslim
Azınlıkların Ses(sizlik)i” / **Özlem Avcı** / 109

Sinema ve Müzik

Sinemada Müzik Kullanımı, Metafor ve *Mavi Dalga* /
Temmuz Süreyya Gürbüz / 129

Müzik ve Sinema İlişkisi Üzerinden *Ağır Roman'ın Sesi* /
H. Miray Eslek / 145

Sinemada Ses ve Beden İlişkisi

Nil Yalter'in Video Performanslarında Akuzmatik Ses ve Beden İlişkisi /

Özge Çelikaslan / 161

Sahibinin Sesi ya da Yeşilçam'da Bedenin Zapturapt Altına Alınması /

Ayris Alptekin / 177

ÖNSÖZ

Türk Film Araştırmalarında Yeni Yönelimler Konferansı başından itibaren her yıl bir konuya ağırlık verdi. Bu konu bazen gündemin etkisi, çoğu zamanda sinema hakkında konuşulması gereken, o sırada üretilen filmlerin bizi yönlendirdiği alanlara göre seçildi. Konferansların en son gününde üç gün boyunca sunulan ve tartışılan konular özetlendiğinde o yılın üzerimizde bıraktığı etki ve yansımalarından bir sonraki yılın başlığına dair konu önerileri ortaya çıkar ve sonbahar ayına kadar bu fikirler demlenmeye bırakılır. Ses konusu da bu yollardan biriyle aklımıza geldi. 7-9 Mayıs 2015 tarihinde Kadir Has Üniversitesi'nde gerçekleştirilen Sinema ve Ses konferansının çağrı metnini bu kitabın konu ettiği alanlara da bir ön giriş vazifesi görmesi amacıyla aktarıyorum.

Sinematografik ifadede hayati bir öneme sahip olan ses, sinema yazınında tali bir unsur ve 'asıl' meseleler için bir cephanelik olarak görülmekten kurtulamamıştır. Öyle ki, film kuramcıları daha en başından sesi, sinemanın esas itibarıyla görsel bir mecra olduğu iddiasını savunmak için tartışmaya açmıştır. Böylece, sinema tarihini doğrusal bir perspektiften okuma alışkanlığıyla, sesin sinemaya gelişinin, umut edilen teknolojik gelişmenin bir parçası olduğu görüşü hüküm sürmüştür.

Ancak özellikle yetmişli yıllardaki göstergebilim tartışmalarının da etkisiyle, hem sinematik imgenin ontolojisi, hem de sinema aygıtının ideolojisinin tartışıldığı kuramlar bağlamında, o zamana kadar sinemanın 'özü' olan fotoğrafik imge ve hareketli görüntünün yanında ancak 'destekçi' bir kuvvet, hatta daha kötüsü 'ayak bağı' olan ses, artık özneliği bağlamında tartışılmaya başlanmıştır.

Film evreninde anlamı kuran diyaloglar ve sesler; bu evrenin dışından gelip hikâyedeki anlamı bazen inşa eden, bazen de sarsan, bölen, hatta yalancı çıkaran sesler; sessizliğin anlamı tümüyle üstlendiği filmler; bir besteden ilhamla, hatta sadece o besteyi görselleştirmek için yapılan filmler; diyaloglardan, hatta bazen düpedüz kakofoniden imgelerin görünmez olduğu filmler; konuşamayan karakterlerin, sesi duyulmayan azınlıkların, dilsiz bırakılmış kitlelerin sesi olan filmler; fısıltılar, nefes alış verişler, inilti-

ler, kulağımızı tırmalayan çığlıklar ya da kulağımıza hoř gelen tım tınılar. İşte bu yılki konferans, ses temasını bōyle geniş bir spektrumda, çok yōnlū ve disiplinlerarası bir bakışla tartışmaya amayı amaçlıyor.

2015 Mayıs ayında gerçekleřtirilen konferanstan bu yana iki yıl geçmiř. Konferansta yapılan sunumların makale olarak gōnderilmesi ve bu makalelerin okuma sūreleri bazen çok uzun zaman alıyor ve hayatın içindeki farklı gōrevler hızlı çalıřmayı engelliyor. Ama elimizden geldiđi kadar sūrdūrūlebilirlik ilkesinden hareketle *Tūrk Film Arařtırmalarında Yeni Yōnelimler* kitap dizimizi bir uzun yolculuk olarak gōrūyor ve her yeni kitabın bize verdiđi neř'e ile derlemeye devam ediyoruz.

Bađlam Yayıncılık ailesi bu sūrdūrūlebilirlik için en būyuk dayanađımız, onlara çok teřekkūr ediyoruz. Rektōrümüz Mustafa Aydın ve Dekanımız Sevda Alankuř konferansa destek verdiler; konferans dūzenleme komitesinde Defne Tūzūn, Alaz Burak řen ve Onat Esenman; program kurulunda da Melis Behlil, Canan Balan ve Esin Paa Cengiz alıřtılar. Őzlem Avcı da bayrak yarıřı gibi uzun soluklu bu sūrece kitabın derlemesi ařamasında katılarak būyuk emek verdi, hepsine teřekkūrū borç bilirim.

Deniz BAYRAKDAR